

Solculuğun Sınırları

Eli Maybell

2001

Metalar ve piyasa ekonomisi [hakkında yaptığı] sayısız tespitlere karşın, sol tarihsel olarak aslen özel [ing. private] kapitalizm tarafından oluşturulan endüstriyel, enerji-yoğun bir sistemi, özgür ve bol-luk toplumunun temellerini oluşturacak “ilerici güçler” olarak kucaklamıştır. Bu tasarıma göre, insanlık endüstriyel kapitalizmin –tüm olumsuz yanlarına karşın– yaratacağı özgürlüğün teknolojik temelinden yoksun olmuştur. Ortaya konan bu temelde, devrim kapitalizmin “ilerici” mirasını, yani teknolojinin ha-rikalarının pekçoğunu kullanarak komünizmde [komünizm döneminde] (veya “kıtlık-ötesi” toplumda) yol gösterici olacaktır. Halihazırda, kapitalizm ilerici rolünü yitirmiş gözükmektedir ve gerçek bir gelişme-nin önünde fren işlevi görmektedir. Bu nedenle, endüstriyel ortamı toplumsallaştırma, kolektivizasyon ve kitle tekniklerinin katılımcı yönetimi yolları sayesinde rasyonalleştirme, modernleştirme ve nihaye-tinde de insancillaştırma solun rolüdür. Aslında, burjuva sınıfının kapitalizmin temel yapılarını –kentsel-endüstriyel-enerji gelişmeleri, tüketim mallarının yığınsal üretimi, kitle iletişimi, devlet merkezileşmesi, vb.– oluşturma yetisinden yoksun olduğu toplumlarda, ulusal devrim ve devletçe-yönetilen ekonomiler aracılığıyla burjuvazinin [bu] tarihsel misyonunu sol yerine getirir.

(Leninistler ve sosyal demokrat Marksistler ve keza anarko-sendikalistler ve toplumsal ekolojistler tarafından da paylaşılan) solcu modelde, endüstriyelleşmenin ve mekanizasyonun gerçek ilerici vaadleri [ing. promise] özel kapitalizm ve devlet sosyalizmi tarafından bozulmaktadır. Ama işçilerin kolektif yö-netimi altında endüstriyel aygıt [ing. apparatus] ve bütün bir toplum güvenli ve demokratik bir şekilde yönetilebilir. Bu görüşe göre, bugünkü tehlikeler ve felaketler kitle tekniklerindeki içsel çelişkilerden (“teknolojik belirlemecilik”in hatasını yansıtacak bir görüş) değil, kapitalist açgözlülük [ing. greed] veya burjuva yanlış yönetiminden –yani (Marksist terminolojiyi kullanmak gerekirse) “üretim güçlerinden” [ing. forces of production] değil, ayrı olan “üretim ilişkilerinden” [ing. relations of production]– kaynak-lanmaktadır.

Sol –modern endüstriyalizmin sadece biçimlerini tartışan ve maddi, kültürel ve sübjektif içeriğini tartışmayan– tamamı ile ekonomik ilişkiler olarak gördüğü üzerinde odaklanarak körleşmiştir. İnsan özgürlüğünün zorunlu olarak mal ve hizmetlerin maddi bolluğuna dayandığı görüşünü –ki bunu burjuva liberalizmi ile beraber paylaşır– incelemekte başarısız olur. Papağan gibi onların kârına tekrarlayarak, Marksistler “üretim teçhizatına” işçilerce “el konulmasını”nın “bireylerin kendilerinde sahip oldukları ka-pasiteler bütünüünün gelişmesini” temsil ettiğini iddia ederler. “İhtiyaçlar ülkesi”nin fethedilmesi (doğanın fethedilmesi [diye] okuyun) “özgürlük ülkesinin” yolunu açacaktır. Bu görüşe göre, endüstriyel toplumun maddi gelişmesi (“üretici güçler”), işbölümünün lağvedilmesini mümkün kılacaktır; “durumların ve şansın bireyler üzerindeki hakimiyeti” yerini “bireylerin şans ve ihtiyaçlar üzerindeki hakimiyeti”ne bırakacaktır (Marks ve Engels, Alman İdeolojisi). İşçi konseyleri ve bilimsel yönetim yakıt sızıntısını sona erdirecektir. Bu nedenle, eğer kitle teknikleri işçileri yabancı bir güç olarak karşılıyorsa, bunun sebebi aygıtın [ing. ap-paratus] kapitalist yönetici sınıfa kontrol edilmesidir, [yoksa bunun sebebi] bu tekniklerin kendilerinin kontrol edilebilir olmaması değildir.

Bu ideoloji –genellikle küresel bilgisayar ağları ve tüm külfetli işlerin tam otomatikleşmesi (kömürü topraktan ayıklayacak, petrolü çıkaracak ve plastik üretecek, vb. makineleri üretecek makinelerin ya-pımında kullanılacak makineler) fantazilerinin eşliğinde–, ya işlerin ve uzmanlıkların katı ve kapsamlı bölümlere ayrılmasının gerekliliğini, ya da [bunun] sonucunda oluşan toplumsal kapasite ve katmanlaş-mayı ve bu bağlamda tutarlı kararlar alınmasının imkansızlığını anlamamaktadır. Önceden görülemeyen sonuçlar –ister yerel veya küresel, isterse toplumsal veya ekolojik olsun– kaçınılmaz hatalar, hesaplama hataları ve felaketlerle beraber hesaptan düşülür. Doğaya devasa boyutlarda müdahale etmek demek olan teknolojik kararlar, işçilerin yalnızca bilgisayar ağları aracılığı ile çözebileceği mantık sorunları veya teknolojik bulmacalar olarak ele alınırlar.

İşçi hareketinin burjuvazi ile ortak olarak paylaştığı [ve] 19. yüzyılın teknolojik ve bilimsel iyim-serliğinden kaynaklanan bu görüş, bugün modern uygarlığı karakterize eder hale gelen güçler matri-sinin –[yani], birbirine bağlı, rakip nükleer-sibernetik devletlerin küresel bir mega-makineye [dönüşü-münün] yükselişinin eşliğindeki meta ilişkilerinin yakınlaşması [ing. convergence], kentleşme ve kitle tekniklerinin– farkında değildir. Teknoloji, her nasılsa ayrı duran ve daha temel [olan] “toplumsal iliş-kiler” alanınca belirlenen, izole olmuş bir proje değildir; ve hatta teknik bilgi birikimi bile değildir.

Langdon Winner'in sözleriyle kitle teknikleri, "faaliyet koşulları, kendi çevrelerinin" ve böylece de kendilerini ortaya çıkaran toplumsal ilişkilerin [bizzat] kendilerinin "yeniden yapılandırılmasını gerektiren yapılar" haline gelmiştirler (Autonomous Technology, 1977).

–Daha eski biçimlerin ve arkaik [artık kullanılmayan, rastlanmayan] hiyerarşilerin bir ürünü [olan]– kitle teknikleri, artık bugün (bunlarla [kısmen] örtüşmesi ve daha eski biçimleri asla geçersiz kılmaması sayesinde) müstakil [kendi başına anlamlı, yeterli] bir yaşam [biçimi] edinerek, onları tehlikeye düşüren koşulların üstesinden gelmiştir [ing. outgrown]. Onlar [kitle teknikleri] –hem genel hem de bireysel sübjektif açılarından– bir bütünsel çevre veya toplumsal sistem benzeri bir şey oluşturmakta veya [bu] hale gelmektedir. Solun büyük çoğunluğu, insanların ancak hayatlarını orada ifade ettikleri sürece kendileri oldukları şeklindeki Marks'ın zekice tespitini asla kavrayamamıştır. "Üretim araçları" aslında tehlikeli bir şekilde karmaşık ve karşılıklı olarak birbirine bağımlı küresel sistemin –ki bu aygıtın işleyen parçaları olarak sadece teknolojik aygıt ve insan etkenlerinden [ing. operatives, işçiler] değil, kültürün ve iletişimin ve hatta manzaranın biçimlerden de oluşur– kenetleyici unsurları olduğunda, "üretim ilişkilerinden" ayrı bir alanmış gibi bahsetmenin anlamı yoktur.

Araşsal ilişkilerin ve toplumsal ilişkilerin bir ve tamamen aynı olduğu, bu kadar mekanileşmiş bir piramitte kazalar her zaman görülür [ing. endemic] . Hiçbir risk analizi, artan bir şekilde büyüyen ve etkisi yayılan [kazaların] tümünü ve sonuçlarını ne tahmin edebilir, ne de onlardan kaçınabilir. İşçi konseyleri –esas gayeleri makineyi derhal bütünden sökmek olmadıkça– liberal çevreciler ve sosyal-demokrat sol tarafından önerilen düzenleyici reformlardan daha fazla bir ölçüde kazalardan kaçınamayacaktır.

Sol keza bir anlamda devrimci değişimi arzulayanların daha köklü bir sorununu, [yani] kültürel bağlamı ve kitle toplumunun içeriğini –[yani], ekolojik olarak oldukça tahripkar olan kapitalistçeti tanımlanmış "komforları" ve maddi bolluğa bağımlılığı– fark etmekte başarısız olmuştur. Sonuç ise sadece yönetici sınıfı göğüslemekte yetersiz olmak değildir; kitle tekniklerinin, kitle hareketliliğinin, kitle sözde-iletişiminin, kitle enerji-kullanımının, yığımsal-üretilmiş malların kitlesel tüketiminin –toprak üzerindeki, toplum üzerindeki, her kişinin karakteri üzerinde– [oluşturduğu] şebekenin [ağı, ing. grid] bizzat kendisini [göğüslemekte yetersiz olmaktır].

Jacques Ellul'ün "Teknolojik Toplum"da (1980) yazdığı gibi, "*toplumsal uyumu şekillendiren artık teknolojik uyumdur. ... Teknoloji kendi başına sadece bir araç değildir, ama araçlar evrenidir –Universum'un orijinal anlamında hem dışlayıcı [ing. exclusive, genele açık olmayan] hem de bütün[cül]dür*". Bu evren, toplumsal ve doğal dünyayı alçaltır [bozar] ve sömürgeleştirir; onların azalan varlıklarını [artakalan izlerini] giderek daha tehlikeli bir şekilde –[ve de] onların yerini alan– teknolojiye bağımlı hale getirir. Ekolojik etkileri gayet belirgindir. Ellul'un belirttiği üzere, "*ancak eski çevre bir çevre olmaktan çıkarsa, teknoloji bir çevre haline gelebilir. Ama bu, [eski çevrenin] geriye hiçbir şey kalmayacak derecede tahrip edilmesi demektir*". Sermaye, yarattığı ekolojik krizin tek çözüm yolu olarak en ileri teknolojisini, [yani] biyo-mühendisliği ve tam bir biyolojik kontrol aldatmacasını ortaya koyduğu [bu zamanda], şüphesiz ki bu noktaya [çevrenin toptan tahribine] doğru yol alıyoruz. Bu nedenle, sınıf analizinden elde edilen önemli tespitler aslında eksiktirler. Bu, dünyayı bir şirketin kasabasına çeviren yöneticilerden kurtulmak için yetersiz olacaktır; bir yaşam tarzı sona ermeli, ve de tamamıyla yeni ve post-endüstriyel bir kültür ortaya çıkmalıdır.

Anarşist Kütüphane

Eli Maybell
Solculuğun Sınırları
2001

“Limitations of Leftism”

Çevirenin Notu: Çevirenin metine yaptığı eklemeler, açıklamalar vb, [...] ile gösterilmiştir. **Çeviri:**
Anarşist Bakış

tr.anarchistlibraries.net